

AARDBEVINGS- & MIJNBOW- SCHADE

**Inzet LTO Noord bij
mijnbouwschade op
10 belangrijke thema's**

ONDERNEMEN DOEN WE SAMEN

VOORWOORD

Bodemdaling door gaswinning en schade aan gebouwen door aardbevingen houden Groningen in hun greep. LTO Noord zet zich in voor versnelde afhandeling, gericht onderzoek, specifieke regelingen en programma's voor ondernemers die te maken hebben met mijnbouwschade. Helemaal nu het kabinetsbesluit is gevallen tot afbouw van gaswinning en staken in 2030. Daarmee is het werk voor ons als LTO Noord nog niet klaar. Wij blijven opkomen voor uw belangen.

Deze brochure laat zien wat onze inzet is geweest in het mijnbouwdossier en waar wij actie op ondernemen. Onze bestuurders en beleidsadviseurs zitten in de haarvaten van het netwerk waardoor op vele terreinen al winst geboekt is.

*Alma den Hertog,
regiobestuurder LTO Noord, regio Noord*

VAART ACHTER LANDBOUWTAFEL De inzet van LTO Noord sinds het ledenonderzoek van drie jaar terug heeft ertoe geleid dat er een sectorale benadering van de gaswinningsproblematiek is gekomen. In deze brochure leest u waar LTO Noord stappen voor u heeft gezet en voortgang heeft gerealiseerd. Eerst in samenwerking met de NAM en momenteel met de Nationaal Coördinator Groningen. Inmiddels heeft de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland de regie genomen over de afhandeling van de schade. Daarmee is nog niet gezegd dat de afhandeling van de schades sneller zal gaan. Specifieke agrarische kennis blijft een belangrijk speerpunt voor LTO Noord. LTO Noord zet bij het ministerie van Economische Zaken en Klimaat zwaar in op een eigen overlegtafel voor de landbouw in het mijnbouwschadedossier. 'We gaan er vaart achter zetten. Boeren hebben een bedrijf te voeren. Ze kunnen niet wachten op langdurige processen en procedures'.

(Nieuwe Oogst, 6 maart 2018)

**Het plan van aanpak
is opgebouwd uit
tien thema's**

1. Vergoeding en herstel aardbevingsschade	p. 5
2. Bouwkundig versterken	p. 5
3. Programma Groninger Schuren en Stallen (PGSS)	p. 6
4. Waardedalingsregeling	p. 6
5. Aardbevingsbestendiger nieuwbouw	p. 7
6. Verduurzaming landbouwsector	p. 8
7. Ruimtelijke ordening	p. 9
8. Mestkelders	p. 9
9. Drainage	p. 10
10. Lokale maaiveldddaling	p. 11

THEMA'S

VERGOEDING EN HERSTEL AARDBEVINGS- SCHADE

1

Mede dankzij de inzet van LTO Noord zijn agrarische beleidskaders ontwikkeld en worden deze geborgd.

Dit biedt een raamwerk voor de afwikkeling van (complexe) schades. Het protocol voor het melden van schade en de vergoeding en het herstel ervan, is voor de agrarische gebouwen gelijk aan die van andere schademeldingen. Door de inzet van agrodeskundigen is in het proces meer kennis gekomen over de afhandeling van schades bij u als ondernemer.

De inzet van LTO Noord is...
een sectorale en integrale aanpak waarbij schades adequaat worden afgerond binnen een vooraf gestelde termijn (max. een jaar).

BOUWKUNDIG VERSTERKEN

2

LTO Noord heeft vanwege de zorgen over de beperkte beschikbaarheid van deskundigheid rondom de toetsing op bouwkundig versterken voor boerderijen (engineering) en het feit dat de prioriteit ligt bij de acuut onveilige situatie (AOS), de Potential Risk Building Elements (PRBE's) en gestutte gebouwen ingezet op een pilot voor boerderijen.

In 2016 heeft de NCG aan Arcadis de opdracht gegeven voor een agropilot in een van de 5 prioritaire gebieden (Overschild) waarin drie agrarische gebouwen zijn opgenomen. De pilot zal een antwoord geven of en hoe de inspectie en engineering ten behoeve van mogelijke versterking van agrarische bedrijfsgebouwen dient te worden aangepakt.

De inzet van LTO Noord is...
om stallen en schuren waar gewerkt en geproduceerd wordt conform dezelfde richtlijnen te beoordelen als woningen en borging van programma's zoals het PGGS etc.

*Meer weten?
Check dan ons
dossier via
[www.ltonoord.nl/
mijnbouwschade](http://www.ltonoord.nl/mijnbouwschade)*

PROGRAMMA GRONINGER SCHUREN EN STALLEN (PGSS)

Veel agrarische ondernemers hebben liever vervangende nieuwbouw dan herstel van de bestaande situatie. Het Programma Groninger Stallen en Schuren (PGSS) biedt ondernemers de mogelijkheid om de schadevergoeding waar ze recht op hebben, te gebruiken voor aardbevingsbestendiger, in het landschap passende nieuwbouw.

De vrees bestond dat er door de regeling veel karakteristieke boerderijen zouden worden gesloopt.

De vrees bestond dat er door de regeling veel karakteristieke Groninger boerderijen zouden worden gesloopt en dat er grote bedrijfspanden voor terug zouden komen. Daarom kwamen provincie en gemeenten met aanvullende eisen voor sloop en nieuwbouw. Om het programma niet te laten verzanden in lange procedures, heeft LTO Noord aangedrongen op een programmatische aanpak waarbij concrete aanvragen via een maatwerkmethode kunnen worden uitgewerkt.

De inzet van LTO Noord is...
verdere borging van uitvoering en toepassing van PGSS.

WAARDEDALINGS- REGLING

De NAM heeft een waardedalingsregeling voor woningen. De regeling is bedoeld om mensen die hun woning hebben verkocht, te compenseren voor de mogelijke waardedaling door aardbevingen.

De regeling geldt niet voor agrarische bedrijfsgebouwen. Op verzoek van LTO Noord wordt gewerkt aan een waardedalingsregeling voor agrarische gebouwen. Door een gespecialiseerd team wordt onderzoek gedaan naar een mogelijke waardedaling van agrarische bedrijfspanden ten gevolge van aardbevingen.

AARDBEVINGS- BESTENDIGER NIEUWBOUW

LTO Noord heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van de brochure "Het slimme bouwen Agro". LTO Noord heeft daarin samen met de NAM en deskundigen bouwvoorschriften opgesteld voor de agrarische sector om aan de eisen van aardbevingsbestendig bouwen te kunnen voldoen.

Deze voorschriften zijn enerzijds gericht op het aardbevingsbestendig bouwen (voldoen aan NPR) maar anderzijds ook op het verkleinen van de kans op (herhalende) schade. Deze voorschriften en ontwerpprincipes zijn voor een tweetal agrarische bedrijfsgebouwen en types stallen uitgewerkt.

Aardbevingsbestendig bouwen, download via www.ltonoord.nl/mijnbouwschade

VERDUURZAMING LANDBOUW- SECTOR

De agrarische sector werkt op verschillende fronten aan verduurzaming. Verduurzaming wil zeggen een vorm van landbouw die toekomstbestendig is, zowel in ecologisch, economisch als sociaal opzicht.

Een van de speerpunten is het verwijderen van asbest van daken van schuren en stallen, daar waar mogelijk in combinatie met het plaatsen van zonnepanelen.

LTO Noord streeft ernaar de asbestsanering via een stimuleringsregeling te integreren in het programma Groninger Schuren en Stallen. Er zijn situaties waarbij een ondernemer na vaststelling van een erkende schade besluit zijn gebouw niet te herstellen maar aardbevingsbestendiger nieuw te willen bouwen. LTO Noord pleit in dat geval voor een investeringsregeling (lening) naast het bedrag voor schade(herstel) en bancaire financiering zodat er een passend instrumentarium en mix voor financieringen ontstaat.

RUIMTELIJKE ORDENING

7 Het publieke deel van het Programma Schuren en Stallen is zeker zo belangrijk als het slopen en bouwen zelf.

Een ondernemer krijgt bij sloop, ver-, her- en nieuwbouw te maken met veel regels, zowel op provinciaal als op gemeentelijk niveau. Te denken valt aan de provinciale omgevingsverordening, gemeentelijke bestemmingsplannen, regels voor karakteristieke gebouwen, de welstandsnota en het bouwbesluit.

Onze bestuurders en beleidsadviseurs steken veel tijd in afstemmingsoverleg, om zo tot een werkzame regelgeving voor de leden te komen. De inzet is maatwerk, waarbij het proces van sloop naar nieuwbouw zo efficiënt mogelijk wordt doorlopen. Daarbij wordt rekening gehouden met zowel de bouwkundige kant als de karakteristieke bouwstijl en inpassing in het landschap.

Inzet van LTO Noord is...

te komen tot een flexibele toepassing van ruimtelijke ordening en verkorting van tijdspaden.

MESTKELDERS

8 LTO Noord weet als geen ander dat niet alleen boven de grond bevingen schade veroorzaken, ook bij ondergrondse bebouwing zoals mestkelders is dit mogelijk.

Daarom is op ons initiatief onderzoek gedaan naar de methodes om schade vast te stellen, wat geresulteerd heeft in een onderzoeksprotocol. Dit protocol is in een aantal pilots uitgetest en wordt inmiddels in de praktijk toegepast. Bij de afhandeling van de schade wordt onderscheid gemaakt tussen betonnen en gemetselde kelders. Het protocol bevat twee sporen; het reguliere spoor voor beton en de Regeling Groninger mestkelders voor gemetselde kelders.

DRAINAGE

Net als voor mestkelders is er ook voor drainage verkennend onderzoek gedaan en een onderzoeksprotocol opgesteld voor mogelijke schade aan drainage.

Onderzoek wees uit dat de buis zelf dermate flexibel is dat deze niet wordt beschadigd door aardbevingen. Verstoring van de vlakteligging als gevolg van spanningsveranderingen in de bodem en grondvervormingen zijn wel als potentiële effecten van aardbevingen genoemd. Deze zouden te relateren kunnen zijn aan veranderingen in de bodem rondom het drainagesysteem.

Mede op initiatief van LTO Noord is in de herfst van 2014 een perceel opnieuw gedraineerd en is er een nul-meting van de hoogteligging uitgevoerd. De meting wordt herhaald, waardoor eventuele wijzigingen in de vlakteligging inzichtelijk worden. Met interpretatie van de resultaten wordt kennis opgedaan over eventuele veranderingen.

De inzet van LTO Noord is...

verder onderzoek naar effecten op verdichting van grond op verschillende grondsoorten door bodembeweging en vlakteligging van de drainage.

LOKALE MAAIVELDDALING

10 Namens LTO Noord heeft er onderzoek plaats-
gevonden naar ongelijkmatige bodemdaling.

Agrariërs hebben hun zorgen geuit over de aanwezigheid van ingesloten laagtes en lokale verzakkingen. De agrariërs wijten deze laagtes aan toegenomen lokale ongelijkmatige maaiveldzakking als gevolg van de gaswinning.

Uit het onderzoek komt naar voren dat ongelijkmatige bodemdaling op de twee onderzoeklocaties wordt veroorzaakt door slootdemping, drainage, peilbeheer (menselijk ingrijpen) en oxidatie en krimp van veen en/of door samendrukking van ondiepe bodemlagen (autonome bodemdalingsprocessen).

De inzet van LTO Noord is...

verder en diepgaander onderzoek naar ongelijke bodemdaling.

An aerial photograph showing a wastewater treatment plant situated in a rural landscape. The plant features several large circular tanks, rectangular basins, and a complex network of pipes and walkways. It is surrounded by green agricultural fields, some of which are harvested and appear as golden-brown. A small pond or lake is visible in the upper right corner. The overall scene is bright and clear, suggesting a sunny day.

FINANCIERING,
ONDERZOEK,
FISCALE
MAATREGELEN
& ADVIES

Overkoepelend zet LTO Noord zich in door regelingen te bedingen op financieel gebied, bij te dragen aan verder onderzoek en het geven van juridisch advies aan haar leden.

€ FINANCIERING

We zetten ons in voor een financieringsregeling voor agrarische ondernemers die te maken hebben met aardbevingsschade en die willen investeren in sloop en nieuwbouw van hun gebouwen. Geen subsidie maar een investeringsfonds dat het financieren van de bouwactiviteiten gemakkelijker maakt. Daarnaast pleit LTO Noord bij overheden voor een financieel kader voor zowel instandhouding van het cultureel/karakteristieke erfgoed als voor de meerkosten van een gebouw, als er sprake is van een plus op de ruimtelijke kwaliteit bij sloop-nieuwbouw.

🔍 VERDER ONDERZOEK

LTO Noord heeft zitting in een begeleidingsgroep van het onderzoek dat door TU-Delft wordt uitgevoerd naar oorzaken van gemelde schades. Het onderzoek moet leiden tot meer kennis en daarmee uiteindelijk tot een betere, snellere afhandeling van mijnbouwschadedossiers voor u als ondernemer. Tevens pleit LTO Noord voor

uitbreiding van monitoringslocaties ten aanzien van drainage (naast klei ook op zand en veen), lokale maaiveldddaling (waar geen sprake is van menselijk ingrijpen en autonome bodemdaling) en de inzet van TILT-en waterspanningsmeters (ten behoeve van de objectieve vaststelling van de (in)directe oorzaken van ontstane schades aan onroerende goederen).

% FISCALE MAATREGELEN

LTO Noord pleit ervoor om investeringen in asbestverwijdering willekeurig af te schrijven (toe te voegen aan de Milieulijst) en nieuwe agrarische (her)bouw uit te zonderen van de afschrijvingsbeperking (bodemwaarde ligt nu op 50 % van de WOZ-waarde).

⚖️ JURIDISCH ADVIES

Wij verzorgen juridisch advies voor leden, bijvoorbeeld over schadeclaims. Ook heeft ons juridisch adviseur een voorbeeld stuitingsbrief opgesteld, die door leden kan worden gebruikt om de aansprakelijkheidstermijn van de NAM te verlengen. Daarnaast zijn we voor het benadrukken van het landbouwbelang bij nieuwe instemmingsbesluiten voor een winningsplan in bezwaar en beroep gegaan bij de Raad van State.

LTO NOORD IN GRONINGER GASBERAAD

'Door deel te nemen aan het Groninger Gasberaad, is LTO Noord onderdeel van een groter geheel en verbonden met de rest van de regio.'

Melkveehoudster Nely Schutte uit Zeerijp maakt namens LTO Noord deel uit van het Groninger Gasberaad. Dit is de samenwerking van een aantal maatschappelijke organisaties in het aardbevingsgebied. Het Groninger Gasberaad maakt weer deel uit van de Maatschappelijke Stuurgroep, een adviesorgaan voor de Nationale Coördinator Groningen.

WE ZIJN STERK BETROKKEN

LTO Noord heeft zich hard gemaakt voor...

*een agroloket als richtingaanwijzer voor
individuele agrarische ondernemers.*

Meer weten? Check onze website

www.ltonoord.nl/mijnbouwschade

**De bestuurders en beleidsadviseurs van
LTO Noord zetten zich voor u in om ervoor te
zorgen dat u verder kunt met uw bedrijf.**

Dit doen onze bestuurders naast de al in deze
brochure weergegeven thema's via:

- › een speciaal agro-team dat zich inzet voor uw
belangen in het mijnbouwschadedossier.
- › betrokkenheid bij diverse bevingsgemeenten
aangaande maatwerk voor de landbouw bij
planregels in bestemmingsplannen van
karakteristieke gebouwen.
- › deelname aan hoorzittingen provincie
Groningen en de Tweede Kamer.
- › aanlevering van onze zienswijzen
op provinciaal (POV), gemeentelijk
(bestemmingsplannen) en landelijk
(beleid gaswinningsbesluit) gebied
incl. beroep bij de Raad van State.
- › periodiek overleg met gemeenten en
provincie over onze zienswijze.

ONDERNEMEN DOEN WE SAMEN

We gaan graag (verder) met u in gesprek om te kijken waar we elkaar kunnen versterken op het gebied van het mijnbouwschadedossier. Zodat u verder kunt. Ondernemen doen we samen.

Heeft u vragen over de inzet van LTO Noord op het gebied van mijnbouwschade?

Snel antwoord op uw vraag? Bekijk het dossier op onze website www.ltonoord.nl/mijnbouwschade daar staan veel gestelde vragen. Antwoord niet kunnen vinden? Neem dan contact met het LTO Noord Informatiecentrum, telefoonnummer 088-8886644 kies 2.

Heeft u vragen over uw schadedossier ingediend na 31 maart 2017?

Actuele informatie en contactgegevens kunt u vinden via de website www.schadedoormijnbouw.nl.

LTO Noord

Zwartewaterallee 14
8031 DX Zwolle
Postbus 240
8000 AE Zwolle
088 888 66 66
info@ltonoord.nl
www.ltonoord.nl

ONDERNEMEN DOEN WE SAMEN